

Statenvoorstel 20/14 A

Voorgestelde behandeling

Statencommissie :

PS-vergadering : 11 april 2014

Onderwerp

Initiatiefvoorstel aanpassing reglementen waterschappen

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

1. Inleiding

In maart 2015 vinden de waterschapsverkiezingen plaats, tegelijkertijd met de verkiezingen voor Provinciale Staten. Het is de tweede keer dat een deel van de waterschapsbestuurders wordt gekozen via rechtstreekse verkiezingen. De bevindingen in de nu lopende bestuursperiode zijn voor ons aanleiding om enkele wijzigingen voor te stellen in de samenstelling van de besturen. Volgens artikel 2 eerste lid van de Waterschapswet heeft Provinciale Staten de bevoegdheid tot vaststelling en wijziging van de reglementen voor waterschappen.

Landelijk is er in de tweede kamer n.a.v. de waterschapswet een discussie geweest over de geborgde zetels in de waterschappen. Er zijn geen wijzigingen aangebracht, maar zijn er wel door diverse fracties kanttekeningen gemaakt bij de positie van de geborgden in het waterschapsbestuur.

Naar aanleiding van de uitzending van Nieuwsuur op zondag 9 februari 2014 zijn er zowel landelijk als in Brabant door de SP fractie vragen gesteld over de lastenverschuiving van landbouw naar de burgers (van 30:70 in 2000 naar 10:90 in 2014).

2. Reglementen op de waterschappen

De wettelijke basis van de waterschappen ligt in de Waterschapswet. Deze bepaalt dat Provinciale Staten de waterschappen instellen. Zij stellen daartoe voor elk waterschap een reglement vast (artikel 2), waarin onder andere de omvang en samenstelling van het bestuur is geregeld (artikelen 6 en 7). Provinciale Staten van Noord-Brabant hebben in 2008 reglementen vastgesteld voor de drie Brabantse waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta. Het vierde waterschap

Rivierenland dat in Brabant (gedeeltelijk) actief is valt onder de bevoegdheid van de provincie Gelderland. De Waterschapswet stelt dat de omvang van de algemeen besturen van waterschappen afhankelijk is van de omvang van het schap en varieert van 18 tot 30. Drie waterschappen in Brabant kennen besturen van dertig leden.

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

In de Waterschapswet artikelen 12 en 13 staat dat er verschillende soorten leden zijn: ingezetenen (sinds 2008 rechtstreeks te verkiezen door burgers via partijstelsel) en geborgden (te benoemen door belangenorganisaties). Ingezetenen vertegenwoordigen de algemene belangen van alle bewoners in het werkgebied van het waterschap. De geborgden vertegenwoordigen specifieke belanghebbenden te weten: natuurterreinen, landbouw en industrie.

In de waterschapswet staat ook dat het aantal geborgden kan variëren van minimaal 7 tot maximaal 9. Op 1 februari 2008 hebben Provinciale Staten hierover een besluit genomen. De verdeling in Brabant is nu als volgt vastgelegd. Deze aantallen en de verdeling over de categorieën zijn in 2008 nog gecorrigeerd voor Aa en Maas in de memorie van antwoord 05/08 dd 1 februari 2008. Deze verdeling is nu als volgt vastgelegd.

Waterschap	AB totaal	geborgd	natuur	landbouw	bedrijven
Aa en Maas	30 zetels	9	1	4	4
De Dommel	30 zetels	8	2	3	3
Brabantse Delta	30 zetels	9	1	4	4

De aanwezigheid van geborgde zetels vloeit voort uit het overwegend functionele karakter van het waterschapsbestuur. De verdeling is gebaseerd op een weging van het relatieve belang en de economische waarde van de categorieën in elk waterschap. Binnen deze grondslag treden structurele verschuivingen op. Dit geeft aanleiding om de huidige verdeling te herzien. Wij stellen voor om de reglementen van de drie Brabantse waterschappen op korte termijn te wijzigen, zodat bij de komende verkiezingen in 2015 een zetelverdeling gehanteerd kan worden die meer recht doet aan de huidige weging van belangen.

Nu is voor nieuwe waterschapsverkiezingen in 2015 aan de orde om:

- A. Bepalen van het aantal geborgde zetels binnen marges van minimaal 7 en maximaal 9
- B. Bepalen van de verdeling van de zetels geborgden over de drie categorieën.

3. Wijzigende verhoudingen tussen geborgd en ingezetenen

De historische grondslag van geborgde zetels ligt in de trits “belang – betalen – bepalen”. Het aantal zetels is dus afhankelijk van het relatieve belang en van de financiële bijdrage die een categorie levert. Deze verhoudingen zijn aan het veranderen.

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

Er is een stabiele verschuiving gaande van het platteland naar de stad. Demografische trends voor Noord-Brabant laten zien dat in de komende decennia de groei van de stedelijke omgeving doorzet en dat daarbuiten consolidatie of krimp optreedt. Het merendeel van de bewoners van de provincie woont reeds in bebouwd gebied. Deze trend werkt door in zowel het belang binnen waterbeheer (o.a. stedelijk water) als in het financiële aandeel dat per categorie geleverd wordt.

Het financiële aandeel van met name de categorie onbebouwd (agrariërs) als geheel neemt af door daling van omvang van het areaal. De financiële inbreng van deze categorie is historisch al aanmerkelijk lager dan het aandeel van de kosten die gemoeid zijn met de waterbeheer in agrarisch gebied. Omdat dit waterbeheer ook een algemeen belang dient, wordt het grootste deel van de kosten door inwoners gezamenlijk gedragen. Door herziening van kostentoedeling voor de watersysteemheffing is bovendien in 2014 een deel van de kosten van agrariërs verschoven naar gemeenten (landelijk 6 miljoen en in Brabant ca. €700.000), die deze kosten weer doorberekenen aan alle inwoners. Deze verschuiving in belang en betaling van agrariërs naar alle bewoners geeft grond voor herziening van de bestuurlijke inbreng.

Bewoners uit de stedelijke/grote dorps omgeving vormen de hoofdmoot van de categorie ingezetenen. Zij worden vertegenwoordigd door politieke partijen of partijen die gelieerd zijn aan een breed maatschappelijk belang. Deze partijen beschouwen het waterschap als openbaar bestuur en maken een brede belangenafweging waarin ook de belangen van agrariërs, ondernemers en natuur meegewogen worden. Agrariërs en ondernemers zijn ook ingezetene en brengen bij verkiezingen hun stem uit. Zij kunnen ook deel uitmaken van de fracties van ingezetenen en in de praktijk is dat ook het geval. Daarnaast hebben zij via hun standsorganisaties een aparte vertegenwoordiging met de geborgde zetels. Deze dubbele vertegenwoordiging is voor de meerderheid van de Tweede Kamer vooralsnog geen reden om het systeem van geborgde zetels te beëindigen. Wij achten het wel een overweging die meetelt bij het bepalen van de onderlinge verhouding tussen ingezetenen en geborgd.

De doorzettende urbanisatie en de daarmee gepaard gaande verschuiving van belang en financiële bijdrage zijn nu aanleiding om het aandeel van de categorie ingezetenen ten opzichte van de geborgde zetels

te doen toenemen. Het totaal aantal bestuurszetels heeft in deze provincie al de maximale omvang die de Waterschapswet toestaat. Daarom kan een verschuiving in de verhoudingen alleen bereikt worden door het aantal geborgde zetels te verminderen. Voorgesteld wordt om in de drie waterschappen het aantal geborgde zetels te bepalen op 7.

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

4. Bestuurlijke invloed en legitimering van geborgd

Landelijk en in Brabant hebben de fracties van geborgd een relatief grote invloed in de dagelijkse besturen van de waterschappen. Landelijk bezetten zij 28% van de AB-zetels en 39% van de DB-zetels. In Noord-Brabant zijn de cijfers 28% en 46%. De drie geborgde categorieën trekken vaak samen op bij de coalitievorming en hebben als grootste fractie het voortouw bij de vorming van het DB. Zij hebben daarmee meer invloed dan de democratisch gekozen partijen van de ingezetenen. De geborgde DB-zetels worden in Brabant ingenomen door vertegenwoordigers van de categorieën landbouw en bedrijven. Er is geen DB-lid dat de geborgde categorie natuur vertegenwoordigt.

De legitimering van de categorieën bedrijven en landbouw is verminderd. De leden namens bedrijven werden benoemd door de Kamer van Koophandel en Fabrieken van Brabant. De KvK's vallen nu als agentschap onder het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie. Zij zijn niet langer op tripartite basis samengesteld en hebben dus een minder vanzelfsprekende basis, om een vertegenwoordiging in bestuursorganen aan te wijzen.

De leden van de categorie agrarisch ongebouwd worden benoemd door Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Het ledenaantal van de ZLTO loopt sterk terug, waardoor de legitimiteit van de vertegenwoordigers afkalft.

Leden van de categorie natuur worden benoemd door het Bosschap. Ook deze organisatie zal op afzienbare termijn op een andere wijze georganiseerd worden.

Door veranderende maatschappelijke en politieke verhoudingen is de positie van product- en bedrijfschappen en van belangenorganisaties gewijzigd. De bemensing van de geborgde zetels wordt tot nu toe door deze organisaties verzorgd. Hun gewijzigde positie is een reden om de reglementen voor de waterschappen aan te passen.

5. Wijzigende verhoudingen tussen de Brabantse categorieën

Vermindering van het aantal geborgde zetels heeft invloed op de onderlinge verdeling tussen de betrokken categorieën.

De huidige verdeling is gebaseerd op door de provincie benoemde criteria. Deze moeten geactualiseerd worden. Deze criteria waren:

- cijfers van economische waarde (IPO methode),

- areaal natuur en landbouw,
- kenmerken van belevingswaarde,
- bijdrage realisatie van doelstellingen van waterbeleid door de natuur en landbouw (zie Statenvoorstel 05/08 18-12-2007 en memorie van antwoord dd. 22-1-2008).

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

Uit de cijfermatige overzichten die in deze stukken zijn opgenomen blijkt dat de gekozen onderlinge verdeling van geborgde zetels slechts een beperkte kwantitatieve onderbouwing heeft. Bij de herziening van de verdeling volgen wij hier eenzelfde globale weging van factoren. Binnen de specifieke belangen die door de geborgde zetels worden behartigd, is er met name ten aanzien van de landbouw sprake van een verschuiving. Het aandeel van de primaire landbouw binnen de agrofood sector daalt, evenals het aandeel binnen de gehele Brabantse economie. Het grondareaal voor de landbouw neemt eveneens af. Het agrarisch belang ten opzichte van de totale economische waarde die door het waterschap wordt beschermd neemt af. Deze verschuiving is aanvullend op de demografische ontwikkeling die in paragraaf 3 genoemd is.

In de sector “natuur” nemen omvang (areaal) en meetbaar belang toe, maar dit vertaalt zich niet direct in een significant toenemend economisch belang.

Het specifieke belang “bedrijfsgebouwd” is gerelateerd aan de economische waarde van bedrijfsvastgoed dat door waterbeheer wordt beschermd. Tevens is er een link naar zuivering van industriewater. Afgezien van conjuncturele effecten lijken er geen ingrijpende wijzigingen in de economische waarde van bedrijfsgebouwd in Brabant.

De categorie natuur heeft in twee waterschappen reeds de minimale vertegenwoordiging van 1 zetel. De overwegingen om in waterschap De Dommel de natuur 2 zetels toe te kennen zijn niet wezenlijk veranderd. Dat betekent dat de correctie plaatsvindt binnen de zetels van de categorieën agrarisch onbebouwd en bedrijfsgebouwd. De volgende verdeling achten wij passend.

Waterschap	AB totaal	geborgd	natuur	landbouw	bedrijven
Aa en Maas	30 zetels	7	1	3	3
De Dommel	30 zetels	7	2	3	2
Brabantse Delta	30 zetels	7	1	3	3

Bij de Dommel is het aantal zetels voor bedrijven lager dan bij de andere schappen, omdat het belang van deze categorie voor een groot deel bestaat uit bescherming tegen overstroming en dit waterschap niet de zorg voor een primaire waterkering draagt.

Datum

20 februari 2014

Documentnummer

3542353

6. Besluit

Wij stellen u voor, te besluiten conform bijgaand ontwerp-besluit.

H.J.M. Leenders

Fractievoorzitter PvdA